

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 17 september 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Domstols behörighet i fråga om underhållsskyldighet – Förordning (EG) nr 4/2009 – Artikel 3 b – Domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist – Regresstalan som väckts av ett offentligt organ som övertagit den underhållsberättigades rättigheter”

I mål C-540/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) genom beslut av den 5 juni 2019, som inkom till domstolen den 16 juli 2019, i målet

WV

mot

Landkreis Harburg

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på tredje avdelningen, samt domarna L. S. Rossi (referent), F. Biltgen och N. Wahl,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Tysklands regering, genom J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl och E. Lankenau, samtliga i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom L. Aguilera Ruiz, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och M. Heller, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 18 juni 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3 b i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan WV, bosatt i Wien (Österrike), och Landkreis Harburg (distriktet Harburg, Tyskland) (nedan kallat det ansökande organet) angående betalning av underhållsbidrag till WV:s mor, som är bosatt i Tyskland och vars rättigheter enligt lag övertagits av detta organ.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Brysselkonventionen

- 3 I artikel 2 första stycket i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32), i dess lydelse enligt efterföljande konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen), föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna konvention, skall talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i den staten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

- 4 I artikel 5.2 i Brysselkonventionen föreskrivs följande:

”Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat

...

- 2) om talan avser underhållsskyldighet, vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har sin hemvist eller vanliga vistelseort”

Haagprotokollet

- 5 Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2009/941/EG av den 30 november 2009 (EUT L 331, 2009, s. 17) (nedan kallat Haagprotokollet).
- 6 I artikel 3 i Haagprotokollet, med rubriken ”Allmän regel om tillämplig lag”, föreskrivs följande:

”1. Underhållsskyldighet ska regleras av lagen i den stat där den underhållsberättigade har sin hemvist, om inte annat föreskrivs i detta protokoll.

2. Om den underhållsberättigades hemvist ändras ska lagen i den nya hemviststaten tillämpas från och med den tidpunkt då ändringen inträffar.”

- 7 I artikel 10 i Haagprotokollet föreskrivs att ett offentligt organs rätt att begära återbetalning av ett bidrag som har lämnats till den underhållsberättigade i stället för underhåll ska bestämmas av den lag som gäller för organet.

Förordning nr 4/2009

- 8 Skälen 8, 9, 10, 11, 14, 15, 44 och 45 i förordning nr 4/2009 har följande lydelse:
- ”(8) Vid Haagkonferensen för internationell privaträtt har [Europeiska] gemenskapen och dess medlemsstater deltagit i förhandlingar som den 23 november 2007 ledde fram till antagandet av ... [Haagprotokollet]. Dessa båda instrument bör därför beaktas när det gäller denna förordning.
- (9) En underhållsberättigad bör enkelt kunna erhålla en dom i en medlemsstat som automatiskt är verkställbar i en annan medlemsstat utan övriga formaliteter.
- (10) För att kunna uppnå detta mål är det lämpligt att utarbeta ett gemenskapsinstrument rörande underhållsskyldighet med bestämmelser om behörighetskonflikter, lagval, erkännande och verkställbarhet, verkställighet, rättshjälp och samarbete mellan centralmyndigheter.
- (11) Denna förordnings tillämpningsområde bör omfatta alla former av underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svågerlagsförhållande för att kunna garantera att alla underhållsberättigade behandlas lika. I denna förordning bör begreppet *underhållsskyldighet* ges en självständig tolkning.
- ...
- (14) Det bör föreskrivas i denna förordning att termen *underhållsberättigad*, i samband med en ansökan om erkännande och verkställighet av en dom angående underhållsskyldighet, innefattar offentliga organ som har rätt att agera i stället för den person som är berättigad till underhållsbidrag eller begära återbetalning för understöd som lämnats till den underhållsberättigade i stället för underhållsbidrag. När ett offentligt organ agerar i denna funktion bör det ha rätt att erhålla samma tjänster och samma rättshjälp som den underhållsberättigade.
- (15) För att skydda de underhållsberättigades intressen och främja god rättsskipning inom Europeiska unionen bör behörighetsreglerna enligt [rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1)] anpassas. Att en svarande har hemvist i en tredjestat bör inte längre innebära att tillämpning av gemenskapens behörighetsregler utesluts och en hänvisning till behörighetsreglerna i nationell rätt bör inte längre finnas. I denna förordning bör det därför regleras i vilka fall en domstol i en medlemsstat kan ha subsidiär behörighet.
- ...
- (44) Denna förordning bör ändra förordning [nr 44/2001] genom att ersätta bestämmelserna om underhållsskyldighet i den förordningen. Med förbehåll för övergångsbestämmelserna i den här förordningen bör medlemsstaterna, när det gäller underhållsskyldighet, tillämpa bestämmelserna i den här förordningen om domstols behörighet, verkställbarhet och verkställighet av domar och om rättshjälp i stället för bestämmelserna i förordning [nr 44/2001], från och med den dag då denna förordning blir tillämplig.

(45) Eftersom målen för denna förordning, det vill säga införandet av ett antal åtgärder för att säkra en effektiv gränsöverskridande indrivning av underhållsbidrag och därigenom underlätta fri rörlighet för personer i Europeiska unionen, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av förordningens omfattning och verkan, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. ...”

9 Artikel 1.1 i förordning nr 4/2009 har följande lydelse:

”Denna förordning ska tillämpas på underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, ätenskaps- eller svågerlagsförhållande.”

10 Artikel 2 i denna förordning har följande lydelse:

”1. I denna förordning avses med:

1. *dom*: varje avgörande angående underhållsskyldighet som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, oavsett dess rubricering, såsom dom, beslut eller förordnande om verkställighet, liksom domstolstjänstemans beslut om fastställande av rättegångskostnader. Vid tillämpning av kapitlen VII och VIII avses med begreppet dom även en dom angående underhållsskyldighet som meddelats i en tredjestat.

...

10. *underhållsberättigad*: varje enskild person som har eller påstås ha rätt att få underhållsbidrag.

...”

11 Artikel 3 i förordning nr 4/2009 har följande lydelse:

”I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

- a) domstolen i den ort där svaranden har hemvist, eller
- b) domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, eller
- c) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om någons rättsliga status, om frågan om underhåll har samband med den talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap, eller
- d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap.”

12 I artikel 15 i förordningen, med rubriken ”Fastställande av tillämplig lag”, föreskrivs följande:

”Den lag som ska tillämpas på underhållsskyldighet ska fastställas i enlighet med [Haagprotokollet] i de medlemsstater som är bundna av det instrumentet.”

13 I artikel 64 i förordningen, med rubriken ”Offentliga organ som sökande”, föreskrivs följande:

”1. När det gäller en ansökning om erkännande och verkställbarhetsförklaring av domar eller verkställighet av domar ska termen underhållsberättigad även innefatta ett offentligt organ som agerar i stället för en person som har rätt att få underhållsbidrag eller ett offentligt organ som har rätt till återbetalning för understöd som har lämnats i stället för underhållsbidrag.

2. Ett offentligt organs rätt att agera i stället för en person som har rätt att få underhållsbidrag eller att kräva återbetalning för bidrag som har utbetalats till den underhållsberättigade i stället för underhållsbidrag ska regleras av den lag som gäller för organet.

3. Ett offentligt organ får söka erkännande och verkställbarhetsförklaring eller begära verkställighet av

a) en dom meddelad mot en underhållsskyldig på begäran av ett offentligt organ som kräver återbetalning för bidrag som lämnats i stället för underhållsbidrag,

b) en dom mellan en underhållsberättigad och en underhållsskyldig såvitt avser det bidrag som lämnats till den underhållsberättigade i stället för underhållsbidrag.

4. Det offentliga organ som söker erkännande, verkställbarhetsförklaring eller verkställighet av en dom, ska på begäran tillhandahålla de handlingar som är nödvändiga för att fastställa dess rätt att agera enligt punkt 2 och att bidrag har utbetalats till den underhållsberättigade.”

Tysk lagstiftning

14 I 1601 § i Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen), med rubriken ”Underhållsskyldiga”, föreskrivs följande:

”Släktingar i rakt upp- och nedstigande led är skyldiga att betala underhåll sinsemellan.”

15 I 94 § stycke 1 första meningen i Sozialgesetzbuch XII (tolfte boken i lagen om social trygghet) (nedan kallad SGB XII), med rubriken ”Övergång av rättigheter gentemot en person som enligt civilrättsliga bestämmelser är underhållsskyldig”, föreskrivs följande:

”Om förmånstagaren under den tid som stödet tillhandahålls har rätt till underhåll enligt civilrättsliga regler, så går denna rätt över på det organ som betalar ut det sociala biståndet med maximalt det belopp som har betalats ut, detsamma gäller för den skyldighet att tillhandahålla upplysningar som föreskrivs enligt lagstiftningen om underhåll.”

16 Enligt 94 § stycke 5 tredje meningen i SGB XII ska de rättigheter som har övergått på det offentliga organet enligt 94 § stycke 1 första meningen utövas vid allmän domstol.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

17 WV:s mor, som bor på ett äldreboende i Köln (Tyskland), har rätt till underhållsbidrag i egenskap av släkting i rakt uppstigande led enligt 1601 § i civillagen, och WV, som är bosatt i Wien (Österrike), är underhållsskyldig gentemot sin mor. WV:s mor erhåller emellertid regelbundet socialt bistånd från det ansökande organet i enlighet med SGB XII. Detta organ har gjort gällande att det, i enlighet med 94 § första stycket första meningen SGB XII, har övertagit den rätt gentemot WV som tillkommer mottagaren av socialt bistånd såvitt avser underhållsbidrag som organet har utbetalat till WV:s mor sedan april 2017.

- 18 Det ansökande organet väckte regresstalan mot WV angående underhållsbidrag vid Amtsgericht Köln (distriktsdomstolen i Köln, Tyskland). Denna domstol i första instans fann att de tyska domstolarna inte var internationellt behöriga att pröva denna talan. Enligt den domstolen kunde behörighet med stöd av artikel 3 b i förordning nr 4/2009 endast åberopas av den fysiska person till vilken underhållsbidrag ska betalas.
- 19 I målet om överklagande upphävde Oberlandesgericht Köln (Regionala överdomstolen i Köln, Tyskland) domen från första instans. Nämnda domstol fann att den möjlighet som den underhållsberättigade har enligt artikel 3 a och b i förordning nr 4/2009 även kan utnyttjas av det ansökande organet i egenskap av förvärvare av rätten till underhåll.
- 20 WV överklagade domen från Oberlandesgericht Köln (Regionala överdomstolen i Köln) till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland). Denna domstol vill få klarhet i huruvida det offentliga organ som betalat ut socialt bistånd kan åberopa behörighet för domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist med stöd av artikel 3 b i förordning nr 4/2009, när detta organ genom subrogation enligt lag gör gällande en fordran mot den underhållsskyldige som grundar sig på de civilrättsliga bestämmelserna om underhållsbidrag.
- 21 Den hänskjutande domstolen har inledningsvis angett att den fordran som det ansökande organet har övertagit uppfyller villkoren för att det ska anses vara fråga om underhållsskyldighet i den mening som avses i förordning nr 4/2009 och att detta organ är tvunget att göra gällande en sådan fordran på civilrättslig väg.
- 22 Den hänskjutande domstolen anser att den regresstalan om underhåll som det ansökande organet har väckt omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 4/2009 och har angett att även om EU-domstolen vad gäller denna förordning ännu inte har avgjort den fråga som det redogjorts för i punkt 20 ovan, råder det i tysk doktrin delade meningar om hur den ska besvaras. Enligt den hänskjutande domstolen skulle nämligen vissa författare besvara denna fråga jakande genom att framhålla behovet av effektiv verkställighet av domar om underhållsskyldighet, bland annat för att undvika att den underhållsskyldige, som är bosatt i utlandet, åtnjuter en förmånligare behandling till följd av att ett offentligt organ inträder. Andra författare stöder tvärtom den motsatta lösningen, såsom den kom till uttryck i dom av den 15 januari 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), avseende tolkningen av artikel 5.2 i Brysselkonventionen, och som även skulle vara tillämplig inom ramen för förordning nr 4/2009. Denna lösning skulle få till följd att ett offentligt organ som genom en regresstalan försöker erhålla återbetalning av en underhållsfordran inte kan utnyttja möjligheten att gentemot den underhållsskyldige åberopa behörighet för domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist.
- 23 Den hänskjutande domstolen anser att behörighetsreglerna i artikel 3 i förordning nr 4/2009, till skillnad från förhållandet av typen ”regel/undantag” som gäller inom ramen för Brysselkonventionen, är allmänna och alternativa behörighetsregler som således har samma rang. Den hänskjutande domstolen anser dessutom, även om det i artikel 2.1 led 10 i förordning nr 4/2009 anges att den underhållsberättigade är en fysisk person, att såväl bestämmelserna i förordningen om verkställighet av underhållsbidrag, bland annat artikel 64, som förordningens syften talar för en effektiv lösning som säkerställer en effektiv indrivning av underhållsbidrag genom att ge det offentliga organ som enligt lag övertar den underhållsberättigades rättigheter en möjlighet att åberopa behörighetsregeln i artikel 3 b i förordning nr 4/2009.

24 Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) var emellertid osäker på den tolkning som den förespråkar och beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Kan ett offentligt organ som har gett en underhållsberättigad socialt bistånd enligt offentlighetsrättsliga bestämmelser väcka en regresstalan vid domstolen där den underhållsberättigade har hemvist enligt artikel 3 b i förordning nr 4/2009, för att göra gällande ett civilrättsligt underhållskrav mot den underhållsskyldige, vilket organet har övertagit enligt lag från den underhållsberättigade?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida ett offentligt organ, som har väckt en regresstalan för att erhålla återbetalning av belopp som utbetalats såsom underhållsbidrag till en underhållsberättigad, vars rättigheter gentemot den underhållsskyldige övertagits av det offentliga organet, kan åberopa behörighet för domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist i enlighet med artikel 3 b i förordning nr 4/2009.
- 26 Det ska inledningsvis påpekas att det av handlingarna i målet framgår att bestämmelserna i förordning nr 4/2009 är tillämpliga inom ramen för en sådan regresstalan som väckts av ett offentligt organ, såsom den som är aktuell i det nationella målet.
- 27 Såsom den tyska regeringen och Europeiska kommissionen har påpekat grundar sig rätten för det offentliga organ som agerar i egenskap av sökande på underhållsskyldighet som följer av familje- och släktskapsförhållanden, vilka i det nationella målet åligger WV i förhållande till sin mor. Utövanandet av en sådan rätt medför – för den underhållsskyldige – underhållsskyldighet enligt artikel 1.1 i förordning nr 4/2009.
- 28 Det ska emellertid erinras om att eftersom bestämmelserna om behörighetsregler ska tolkas självständigt med hänsyn till bland annat den berörda förordningens syften och systematik, ska artikel 3 i förordning nr 4/2009 tolkas mot bakgrund av dess lydelse, dess syften och den systematik i vilken den ingår (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 december 2014, Sanders och Huber, C-400/13 och C-408/13, EU:C:2014:2461, punkterna 24 och 25).
- 29 Det framgår av lydelsen av artikel 3 i förordning nr 4/2009, med rubriken ”Allmänna bestämmelser”, att denna artikel innehåller allmänna kriterier för fördelning av behörighet för medlemsstaternas domstolar i mål om underhållsskyldighet. Till skillnad från de relevanta bestämmelserna i Brysselkonventionen, vilka prövades av domstolen i domen av den 15 januari 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), innehåller nämnda artikel 3 varken någon allmän princip, såsom behörighet för domstolen där svaranden har hemvist, eller undantagsbestämmelser som ska tolkas restriktivt, såsom den som föreskrivs i artikel 5.2 i Brysselkonventionen. Denna artikel innehåller nämligen ett flertal kriterier som är av samma rang och alternativa, vilket framgår av användningen av den samordnande konjunktionen ”eller” efter angivandet av respektive kriterium (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 september 2019, R (Behörighet i fråga om föräldraansvar och underhållsskyldighet), C-468/18, EU:C:2019:666, punkt 29).
- 30 Enligt artikel 3 i förordning nr 4/2009 ges således den underhållsberättigade, när han eller hon agerar i egenskap av kärke, möjlighet att välja att väcka talan om underhållsbidrag på olika behörighetsgrunder, bland annat antingen vid domstolen i den ort där svaranden har hemvist, i enlighet med led a i artikel 3, eller vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, i enlighet med led b i nämnda artikel (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 september 2019, R (Behörighet i fråga om föräldraansvar och underhållsskyldighet), C-468/18, EU:C:2019:666, punkterna 30 och 31).

- 31 Lydelsen i artikel 3 i förordning nr 4/2009 innehåller emellertid inte någon närmare uppgift om att den underhållsberättigade själv måste väcka talan vid de domstolar som anges i leden a och b i denna artikel. Under förutsättning att förordningens syften och systematik iakttas, innehåller denna artikel inte något förbud mot att en talan om underhållsskyldighet väcks av ett offentligt organ, som enligt lag har övertagit den underhållsberättigades rättigheter, vid någon av dessa domstolar.
- 32 Såsom såväl den hänskjutande domstolen som samtliga berörda i förevarande mål har gjort gällande, utgör varken syftena med eller systematiken i förordning nr 4/2009 något hinder för att domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist ska vara behörig att pröva en talan om underhållsskyldighet som väckts av ett sådant offentligt organ med tillämpning av artikel 3 b i denna förordning.
- 33 För det första är det nämligen förenligt med de syften som eftersträvas med förordning nr 4/2009 att medge att den domstol som avses i förordningens artikel 3 b är behörig att pröva denna ansökan. Bland de syften som eftersträvas ingår, såsom domstolen redan har haft tillfälle att framhålla, såväl närhet mellan den behöriga domstolen och den underhållsberättigade som det syfte som anges i skäl 45 i förordningen, nämligen att i största möjliga utsträckning underlätta indrivningen av internationella underhållsbidrag (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 december 2014, Sanders och Huber, C-400/13 och C-408/13, EU:C:2014:2461, punkterna 26, 28, 40 och 41, och dom av den 4 juni 2020, FX (Invändning mot verkställighet av en underhållsfordran), C-41/19, EU:C:2020:425, punkterna 40 och 41).
- 34 En effektiv indrivning av internationella underhållsbidrag kan i synnerhet säkerställas om offentliga organ som har övertagit den underhållsberättigades rättigheter ges möjlighet att väcka talan vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist. Detta syfte skulle däremot urholkas om ett sådant offentligt organ berövades rätten att åberopa de alternativa behörighetskriterier som föreskrivs till förmån för käranden i fråga om underhållsskyldighet i artikel 3 a och b i förordning nr 4/2009, såväl inom Europeiska unionen som, i förekommande fall, då svaranden är bosatt i tredjeland.
- 35 I likhet med vad generaladvokaten har påpekat i punkterna 38 och 40 i sitt förslag till avgörande, framhåller domstolen att eftersom artikel 3 a i förordning nr 4/2009 inte uppställer något krav på att svaranden ska ha hemvist i en medlemsstat för att dess regler om internationell behörighet ska vara tillämpliga, innebär det förhållandet att det offentliga organ som har övertagit den underhållsberättigades rättigheter inte tillåts väcka talan vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist, när den underhållsskyldige har hemvist i tredjeland, att det offentliga organet med stor sannolikhet blir tvungen att väcka talan utanför unionen. Denna situation, liksom de rättsliga och praktiska svårigheter som följer därav, såsom dem som generaladvokaten har framhållit i punkt 42 i sitt förslag till avgörande, skulle kunna äventyra en effektiv indrivning av underhållsfordringar.
- 36 Det förhållandet att det offentliga organ som övertagit den underhållsberättigades rättigheter tillåts att med giltig verkan väcka talan vid den domstol som anges i artikel 3 b i förordning nr 4/2009 ändrar inte på något sätt syftet att främja en god rättskipning som också eftersträvas med denna förordning.
- 37 Såsom domstolen redan har slagit fast ska detta syfte förstås inte bara med hänsyn till en optimering av domstolsväsendet, utan även med hänsyn till parternas intresse, oavsett om det gäller käranden eller svaranden, vilka bland annat ska ges möjlighet till enkel tillgång till domstolsprövning och förutsebara behörighetsregler (se dom av den 18 december 2014, Sanders och Huber, C-400/13 och C-408/13, EU:C:2014:2461, punkt 29, och dom av den 4 juni 2020, FX (Invändning mot verkställighet av en underhållsfordran), C-41/19, EU:C:2020:425, punkt 40).

- 38 Överföringen av den underhållsberättigades rättigheter till ett sådant offentligt organ påverkar emellertid varken den underhållsberättigades intressen eller möjligheten att förutse vilka behörighetsregler som är tillämpliga, eftersom den underhållsskyldige under alla omständigheter kan förvänta sig att talan ska väckas antingen vid domstolen i den ort där den underhållsskyldige har hemvist eller vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist.
- 39 För det andra är den omständigheten att det offentliga organ som lagligen har övertagit den underhållsberättigades rättigheter har rätt att väcka talan vid domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist även förenlig med ordningen och systematiken i förordning nr 4/2009, såsom de återspeglas bland annat i skäl 14 i förordningen.
- 40 Det ska i detta hänseende erinras om att artikel 64 i förordning nr 4/2009 just avser ett offentligt organs inträde, i egenskap av käreand, som agerar i stället för en person som har rätt att erhålla underhållsbidrag eller som har rätt till återbetalning för understöd som har lämnats i stället för underhållsbidrag. Enligt artikel 64.1 i förordning nr 4/2009 ingår således ett sådant organ i definitionen av ordet "underhållsberättigad" med avseende på en ansökan om erkännande eller verkställbarhetsförklaring av domar eller verkställighet av domar. Enligt artikel 2.1 led 10 i nämnda förordning avses i princip endast en fysisk person som har rätt till eller påstås ha rätt till underhållsbidrag. I artikel 64.3 a i samma förordning preciseras dessutom att detta offentliga organ har rätt att ansöka om erkännande och verkställbarhetsförklaring eller att ansöka om verkställighet av en dom som har meddelats mot en underhållsskyldig på begäran av ett offentligt organ som kräver återbetalning av bidrag som lämnats i stället för underhållsbidrag.
- 41 Denna bestämmelse innebär att ett sådant offentligt organ redan i förväg har getts möjlighet att väcka talan vid den domstol som utsetts i enlighet med artikel 3 b i förordning nr 4/2009 för att denna domstol ska kunna fatta ett avgörande om underhållsskyldighet i den mening som avses i artikel 2.1 led 1 i förordningen.
- 42 Det följer av samtliga ovannämnda bestämmelser att även om ett offentligt organ som enligt lag har övertagit den underhållsberättigades rättigheter inte självt kan åberopa ställningen som "underhållsberättigad" för att få fastställt att det föreligger en underhållsskyldighet, måste det likväl ha möjlighet att för detta ändamål väcka talan vid den behöriga domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist med stöd av artikel 3 b i förordning nr 4/2009. När den domstolen väl har meddelat sitt avgörande i ursprungsstaten, har ett sådant offentligt organ rätt att tillerkännas ställning som underhållsberättigad med avseende på, i förekommande fall, en ansökan om erkännande, verkställbarhetsförklaring eller verkställighet av domen i den stat där domen görs gällande, med tillämpning av bestämmelserna i artikel 64 i förordningen.
- 43 Slutligen är det även förenligt med Haagprotokollet, till vilket det hänvisas i artikel 15 i förordning nr 4/2009, att medge att det offentliga organ som övertagit den underhållsberättigades rättigheter har möjlighet att åberopa behörigheten för den domstol som föreskrivs i artikel 3 b i förordning nr 4/2009 med avseende på fastställandet av tillämplig lag i fråga om underhållsskyldighet. Eftersom det i artikel 3.1 i detta protokoll föreskrivs att underhållsskyldighet i princip ska regleras av lagen i den stat där den underhållsberättigade har sin hemvist, och eftersom det i artikel 10 i nämnda protokoll, som återges i artikel 64.2 i nämnda förordning, föreskrivs att ett offentligt organs rätt att begära återbetalning av ett bidrag som har lämnats till den underhållsberättigade i stället för underhåll ska bestämmas av den lag som gäller för organet, innebär en sådan möjlighet i de allra flesta fall – vilka är fall där det offentliga organets säte och den underhållsberättigades hemvist återfinns i samma medlemsstat – att reglerna för fastställande av behörig domstol och reglerna för fastställande av tillämplig lag följs åt, vilket är gynnsamt för att avgöra mål i fråga om underhållsskyldighet.

- 44 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Ett offentligt organ, som har väckt en regresstalan för att erhålla återbetalning av belopp som utbetalats såsom underhållsbidrag till en underhållsberättigad, vars rättigheter gentemot den underhållsskyldige övertagits av det offentliga organet, kan åberopa behörighet för domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist i enlighet med artikel 3 b i förordning nr 4/2009.

Rättegångskostnader

- 45 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Ett offentligt organ, som har väckt en regresstalan för att erhålla återbetalning av belopp som utbetalats såsom underhållsbidrag till en underhållsberättigad, vars rättigheter gentemot den underhållsskyldige övertagits av det offentliga organet, kan åberopa behörighet för domstolen i den ort där den underhållsberättigade har hemvist i enlighet med artikel 3 b i rådets förordning nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet.

Underskrifter